

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

_____ (підпис)
- ||_ 20 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 6.030508 «Фінанси і кредит»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою

_____ (назва освітньої програми)

на тему: «Особливості формування місцевих бюджетів України у сучасних умовах»

Виконавець:

Студента Факультету фінансів та банківської справи
Джавадзаде Тарієль Ісраїл огли
(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

К.е.н., доцент Волкова О.Г.

/підпис/

Одеса 2019

ЗМІСТ

	стор.
ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ	6
1.1. Поняття та сутність місцевого бюджету	6
1.2. Система формування місцевих бюджетів	9
1.3. Організаційно-правові засади формування місцевих бюджетів України	18
РОЗДІЛ 2. МОНІТОРИНГ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ	
2.1. Оцінювання загального стану місцевих бюджетів України	26
2.2. Оцінювання доходної частини місцевих бюджетів України	36
2.3. Оцінювання бюджету розвитку місцевих бюджетів України ...	40
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ	53
3.1. Проблемні питання формування доходної частини місцевих бюджетів України	44
3.2. Зарубіжний досвід формування місцевих бюджетів	50
3.3. Основні напрями вдосконалення механізму формування доходів місцевих бюджетів України	55
ВИСНОВКИ	61
Список використаних джерел	65

ВСТУП

Місцеві бюджети є одним із ключових джерел за допомогою яких задовольняються потреби суспільства. Відповідно до Європейської хартії місцевого самоврядування органи місцевого самоврядування в рамках національної економічної політики мають право на свої власні адекватні фінансові ресурси, якими вони можуть вільно розпоряджатися в межах своїх повноважень. Забезпеченість місцевих бюджетів фінансовими ресурсами збільшує можливість місцевих органів влади задовольняти потреби населення. Більшість видатків, які спрямовуються державою на соціальний розвиток, фінансуються з місцевих бюджетів

Фінансово-економічні відносини органів місцевого самоврядування, що виникають у результаті акумулювання коштів до місцевих бюджетів та надання суспільних послуг громадянам, потребують ретельного дослідження з метою забезпечення сталого розвитку територіальних громад та соціально-економічного розвитку країни у цілому.

Аспекти формування доходів місцевих бюджетів у сфері місцевих фінансів висвітлені у наукових працях вітчизняних вчених та науковців, таких як: А. Г. Атаєва, О. В. Голинська, О. П. Кириленко та ін. Водночас на сучасному етапі соціально-економічного розвитку країни особливого значення набувають дослідження процесів формування потенціалу місцевих бюджетів для фінансування соціального розвитку адміністративно-територіальних одиниць. на сьогодні, в Україні виникла необхідність забезпечити справедливий розподіл фінансових ресурсів між бюджетами різних рівнів, ураховуючи повноваження органів місцевого самоврядування, що актуалізує дослідження обраної теми кваліфікаційної роботи.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є місцеві бюджети.

Предметом кваліфікаційної роботи є економічні відносини, що виникають в процесі формування місцевих бюджетів.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних основ місцевих бюджетів, проблематики їх формування в сучасних умовах.

Досягнення поставленої мети вирішувалося шляхом розв'язання наступних завдань:

- розкрити економічну сутність місцевих бюджетів та доходів місцевих бюджетів;
- розкрити особливості формування місцевих бюджетів України;
- дослідити зарубіжний досвід формування доходів місцевих бюджетів;
- проаналізувати стан формування доходів місцевих бюджетів, їх складу та структури,
- узагальнити проблемні питання формування місцевих бюджетів України;
- узагальнити напрями зміцнення ресурсної бази органів місцевого самоврядування .

Методи дослідження. У процесі наукового дослідження застосовувалися такі методи економічних досліджень як : при аналізі понятійного апарату використовувались методи аналізу та синтезу, узагальнення і наукової абстракції, при оцінювання стану місцевих бюджетів України та зарубіжного досвіду: аналіз та синтезу, узагальнення, порівняння, системно-структурного методу, розрахунково-аналітичні методи дослідження, вимірювання. При визначенні проблемних питань та основних напрямів вдосконалення бюджетної політики в сфері місцевих бюджетів використовувалися методи логічного узагальнення, системно-функціонального методу .

Апробація результатів кваліфікаційної роботи. Основні положення і висновки роботи апробовані на підсумковій студентській конференції :

«Сучасні проблеми розвитку економіки України» (м. Одеса, ОНЕУ, 2019) з докладом «Шляхи вдосконалення формування місцевих бюджетів України»

Інформаційно-аналітичною базою кваліфікаційної роботи є нормативно-правові документи України. В кваліфікаційній роботі також використовувалися звітні дані Міністерства фінансів України, Державної фіскальної служби, Рахункової палати України, Державного казначейства України, Національного банку України, Державного комітету статистики України, а також монографії, наукова періодична література.

Структура кваліфікаційної роботи складається з 3 основних розділів. У першому розділі висвітлено теоретичні аспекти щодо поняття "місцеві бюджети", «доходи місцевих бюджетів», «система формування місцевих бюджетів». У другому розділі проаналізовано стан місцевих бюджетів, структуру доходів місцевих бюджетів, рівень виконання доходів та видатків місцевих бюджетів, фіскальна ефективність податкових надходжень місцевих бюджетів. У третьому розділі розкрито зарубіжний досвід формування місцевих бюджетів, проблемні питання у формуванні місцевих бюджетів України та запропоновані шляхи їх вдосконалення.

Робота складається зі 70 сторінок друкованого тексту, містить 10 таблиць, 19 рисунків, перелік використаної літератури налічує 56 джерел.

для України при нагоді стає зарубіжний досвід отримання місцевими органами влади додаткових фінансових ресурсів у сферах водопостачання та каналізації, переробки сміття домогосподарств, створення місць для паркування, догляду за дітьми та організації позакласних занять, догляду за людьми похилого віку, ефективного використання спортивних і культурних об'єктів тощо. Подолати низку проблем у фінансовому забезпеченні територіальних громад також допоможе зняття необґрунтованих обмежень стосовно доступу до позикових капіталів.

ВИСНОВКИ

1. Визначено, що система формування доходів місцевих бюджетів являє собою сукупність форм і засобів мобілізації доходів до місцевих бюджетів, а також відносин, які виникають у процесі організації системи фінансування місцевих бюджетів, між органами управління, суб'єктами підприємницької діяльності та громадянами, що є економічною сутністю системи. Суб'єктами

системи формування доходів місцевих бюджетів виступають органи державної влади, органи місцевого самоврядування, громадяни, асоціації органів місцевого самоврядування, бюджетні установи, громадські некомерційні організації та приватний сектор.

2. Структура доходів місцевих бюджетів України представлена: податковими надходженнями: податок на доходи фізичних осіб; податок на прибуток підприємств (тільки для обласних бюджетів), акцизний податок на роздрібний продаж підакцизних товарів; єдиний податок для суб'єктів малого підприємництва; податок на майно; 5 % рентної плати за видобуток вуглеводнів; земельний податок за лісові землі; 13,44% акцизного податку з пального; неподатковими надходженнями (власні надходження місцевих бюджетних установ; адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності; доходи від власності та підприємницької діяльності; інші неподаткові надходження); доходами від операцій з капіталом; трансфертами місцевим бюджетам. Новим підходом у формуванні, розподілі та спрямуванні трансфертів є: базова дотація (80 % надається бюджетам з рівнем надходжень нижче 0,9 середнього показника по Україні), реверсна дотація (50 % вилучається з бюджетів з рівнем надходжень більше показника 1,1). Запроваджено надання цільових субвенцій із державного бюджету для виконання найважливіших державних функцій: фінансування освіти та охорони здоров'я, а також підвищення ефективності бюджетних коштів та досягнення цільових результатів. Запровадження освітньої та медичної субвенції спрямоване на реформування системи соціальних стандартів та удосконалення механізму визначення фінансових нормативів бюджетної забезпеченості.

3. В роботі проаналізовано місце місцевих бюджетів у розподільчому процесі держави: за період 2014-2018рр. роль місцевих бюджетів України зросла, про що свідчить його питома вага у структурі Зведеного бюджету України: у 2018 році вона склала 47,6%. Через місцеві бюджети в Україні перерозподіляється з врахуванням трансфертів понад 15%, а без трансфертів,

тобто власних коштів : близько 8% ВВП. Питома вага податкових надходжень у ВВП за останні п'ять років зросла з 4,7% до 6,5%, що зумовлено збільшенням переліку податків, які надходять до місцевих бюджетів. Частка власних доходів місцевих бюджетів у ВВП у розглянутий період також зросла: з 5,6% у 2014 році до 7,4% у 2018 році. Аналогічні тенденції простежуються щодо частки трансфертів у ВВП. Щодо останнього показника, то залишається проблемою практична залежність місцевих бюджетів від трансфертів з державного бюджету. Встановлено, що питома вага трансфертів у місцевих бюджетах України складає більше половини їх коштів. Проте, за останні п'ять років їх роль знизилася: з 59,5% у 2014 році до 53,7% у 2018 році.

4. У роботі встановлено, що питома вага видатків місцевих бюджетів у ВВП зросла у 2018 році до 16,4% порівняно з 2014 році: 14,1%, що є результатом зростання ролі місцевих бюджетів у наданні суспільних послуг, вирішенні соціально-економічних задач. Разом з тим, зростання видаткової частини місцевих бюджетів не було забезпечене у 2018 році у повному обсязі їх доходної частиною, що зумовило дефіцитний стан місцевих бюджетів

5. У роботі визначено, що субвенції та доходи місцевих бюджетів без трансфертів майже порівно розділили між собою загальний розмір фінансових ресурсів місцевих бюджетів. При цьому, спостерігається тенденція до зростання частки доходів місцевих бюджетів без трансфертів, що можна оцінити позитивно, оскільки свідчить про зростання нарощування місцевими громадами власної фінансової бази, незалежної від трансфертів Державного бюджету.

6. В роботі доведено, що у період 2014-2018рр. зросли власні кошти місцевих бюджетів більше ніж в 3 рази, що свідчить про підвищення зацікавленості органів місцевого самоврядування у збільшенні надходжень до місцевих бюджетів, реалізації заходів щодо пошуку резервів їх наповнення та підвищення ефективності адміністрування податків і зборів.

7. Питома вага доходів від податків і зборів у загальній сумі доходів місцевих бюджетів з урахуванням трансфертів від Державного бюджету на рівні 40,5% у 2018 році, що більше порівняно з 2014 році – 34,2% . У доходах місцевих бюджетів найбільшу питому вагу займають надходження від сплати податку на доходи фізичних осіб – 23,9% від загальної суми доходів місцевих бюджетів. За таких умов, слід визнати, що потужніша економічна база формується у тих областях, де зосереджено більше платників податку на доходи фізичних осіб.

Відзначається негативна динаміка і незначна питома вага доходів від операцій з капіталом, на яку припадає у структурі сукупних доходів місцевих бюджетів лише 0,7% у 2018 р.

8. Визнано, що найвагомішим результатом бюджетної децентралізації є зростання частки місцевих податків та зборів у власних доходах місцевих бюджетів з 0,7 % у 2014 роках до 26,4 % у 2018 році, в основному за рахунок передання єдиного податку та плати за землю до місцевих бюджетів. Майнові податки складають більше половини місцевого оподаткування, разом з тим, за останні три роки їх фіскальне значення знизилося до 51,3% у 2018 році з 59.1% у 2016р. Відповідно, аналогічні тенденції відбуваються відносно показника питомої ваги майнових податків у загальних доходах місцевих бюджетів.

На фоні зростання надходжень плати за землю, питома вага цього податку у місцевому оподаткуванні знижується: з 55.2% у 2015 році до 44,9% у 2018 році. Лєвова частка в кошику місцевих податків і зборів припадає на єдиний податок, що складає близько 50% всіх місцевих податкових надходжень.

9. Фіскальна роль неподаткових надходжень в Україні залишається достатньо низькою, що складає у 2018 році 5,1% та знизилася з 5,6% у 2014 році у сукупних доходах місцевих бюджетів з урахуванням бюджетних трансфертів. Більша частка з них (в середньому 4,3%) припадає на власні надходження бюджетних установ. Вкрай низькі та демонструють тенденцію

до зменшення протягом аналізованого періоду доходи від власності та підприємницької діяльності, на які припадає лише 0,38% сукупних доходів місцевих бюджетів у 2018 р. , при чому цей показник зменшився порівняно з 2016 роком, у якому він становив 0,49%

10. В роботі систематизовані основні проблемні питання формування доходів місцевих бюджетів України: невідповідність між зобов'язаннями за видатками місцевих бюджетів та джерелами фінансування, нерівномірне співвідношення "дотація-субвенція" у структурі трансфертів, переважаюча частка субвенцій на соціальний захист, не повне використання потенціалу джерел доходів місцевих бюджетів, накопичення коштів місцевих бюджетів на депозитах за наявності заборгованості за зарплатами, виконання соціальних програм, пікові обсяги видатків наприкінці бюджетного року, значна питома вага трансфертів з Державного бюджету, низька фіскальна роль неподаткових надходжень, у тому числі доходів від власності та підприємницької діяльності.

11. В роботі систематизовані основні шляхи вдосконалення формування місцевих бюджетів України: підтримка процесів об'єднання територіальних громад, чітко розподілити повноваження та відповідальність на різних рівнях – громад, міста, району, області, забезпечити переважання стратегічних цілей і завдань розвитку територій над короткостроковими цілями й завданнями, недопущення фінансових зловживань у процесі формування, наповнення та використання місцевих бюджетів, забезпечення рівномірності здійснення бюджетних видатків протягом року.

Список використаних джерел

1. Аналітична доповідь до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України "Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2018 році" – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/sites/default/files/2019-02/Analit_Dopovid_Poslannia_2018.pdf
2. Атаева А. Г. Проблеми і напрями удосконалення муніципальних фінансів після реформи місцевого самоврядування [Електронний ресурс] / А. Г. Атаева. – Режим доступу : [.es o .o g/co p/fi e /adoc](http://www.niss.gov.ua/sites/default/files/2019-02/Analit_Dopovid_Poslannia_2018.pdf).
3. Боронос В.Г. Сучасні реалії планування та виконання видаткової частини місцевих бюджетів [Електронний ресурс] / В.Г. Боронос, Ю.В. Остріщенко // Механізм регулювання економіки. – 2014. - № 1. - С. 87-98.
4. Буковинський С. До питання модернізації державних і місцевих фінансів / С. Буковинський // Світ фінансів. – 2012. – Вип. 2. – С. 188–193
5. Буряченко А. Є. Удосконалення фінансового механізму місцевих бюджетів / А. Є. Буряченко, М. П. Палій // Фінанси України. — 2003. — № 8. — С. 13–18.
6. Бюджет – 2018: черговий виклик для місцевого самоврядування / Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/sites/default/files/2019-02/Analit_Dopovid_Poslannia_2018.pdf
7. Бюджетний кодекс України № 2456VI від 08.07.2010 р. [Електронний ресурс]/ Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua>
8. Бюджетний моніторинг / Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень // Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ibser.org.ua/- UserFile/BudgetMonitor>. — Назва з екрана
9. Василик О.Д. Бюджетна система України: підручник / О.Д. Василик, К.В. Павлюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 544 с.
10. Власюк, Н. І. Місцеві фінанси: навчальний посібник / Н. І. Власюк. – К. : Алерта, 2011. – 328 с.
11. Вовна Н. Наукова парадигма доходів місцевих бюджетів / Н. Вовна // Світ фінансів. – 2007. – Вип. 2 (11). – С. 49–62

12. Волкова О.Г. Фінансова спроможність місцевих бюджетів України: сучасний стан та перспективи розвитку / О.Г. Волкова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2018.- Вип.29, - с.95-100
13. Данилишин Б.М. Децентралізація управління в Україні: з чого почати? / Б.М. Данилишин / URL: <http://kontrakty.ua/article/82116>
14. Державна аудиторська служба України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.dk.gov.ua/kpbiha/132924>
15. Державна казначейська служба України. - Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>
16. Державна служба статистики України. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
17. Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу. Аналітична доповідь. Авт.: Жаліло Я.А., Шевченко О.В., Романова В.В. та ін. Національний інститут стратегічних досліджень. – К.: 2019. – 115 с.
18. Децентралізація в Україні: досягнення, надії, побоювання [Електронний ресурс] // International Alert / Український незалежний центр політичних досліджень. 2017. URL: http://www.international-alert.org/sites/default/files/Ukraine_Decentralisation_UK_2017.pdf
19. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е. та ін.]. – К., – 2012. – 128 с. [Електронний ресурс] // Швейцарськоукраїнський проект "Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO": [сайт]. – Режим доступу: http://despro.org.ua/media/upload/decentral_zac_ua_publ_chno_vladi_dosv_d_evropeyskih_derzhav_ta_perspektivi_ukraini%282%29.pdf
20. Дмитровська В. С. Теоретичні засади формування доходів місцевих бюджетів / В. С. Дмитровська // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Сер. : Економічні науки. - 2013. - № 1. - С. 349-353

21. Європейська хартія про місцеве самоврядування від 15 жовт. 1985р. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_036
22. Єфремова І.І. Місцеві бюджети та бюджети місцевого самоврядування: проблеми правового визначення / І.І.Єфремова // Форум права. – 2009. – № 1. – С. 157–161.
23. Звіт Рахункової палати України за 2018 рік [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16760161/ZVIT%20RP%202018.pdf>
24. Каспрук А. Ю. Доходи місцевих бюджетів: проблеми забезпечення та резерви збільшення [Електронний ресурс] / А. Ю. Каспрук // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. - 2012. - Вип. 9(2). - С. 60-70
25. Кириленко О.П. Місцеві бюджети України (Історія, теорія, практика). / О.П. Кириленко. – К.: НІОС, 2008. – 384 с.
26. Ковалевич Д.А. Місцеві бюджети як засіб макроекономічної стабілізації та економічного зростання / Д.А. Ковалевич // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер.: Економіка. – 2011. – Вип. 16. – С. 58-63.
27. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, затвердженої Розпорядженням Кабінетом Міністрів України від 01.04.2014р. №333-Р. Режим доступу: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p# 8](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-p#8)
28. Кравченко В.І. Місцеві фінанси України / В.І. Кравченко. – К.: Т-во «Знання», 2009. – 386 с
29. Кублікова Т. Б. Управління інноваціями: теорія та практика: навчальний посібник / Т. Б. Кублікова. – Одеса: Астропринт, 2014. – 236 с.
30. Кублікова Т.Б. Прямі іноземні інвестиції: стратегія розвитку України: монографія / Т.Б. Кублікова, О.: Атлант, 2012. – 280 с.
31. Лобода Н. О. Податковий кодекс України і оподаткування доходів фізичних осіб: контекстуальний аналіз / Н. О. Лобода // Економічні науки. – 2013. – Вип. 10 (1). – С. 113–119.

32. Луніна І.О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин: Монографія / І.О. Луніна. – К.: Наукова думка, 2006. – 432 с.
33. Луніна І.О. Бюджетна децентралізація: цілі та напрями реформ / І.О. Луніна // Економіка України. – 2014. – № 11. – С. 61-75.
34. Макогон В. Методологічні аспекти формування доходів місцевих бюджетів/ В. Макогон // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. - 2009. - №4. - С. 92-99
35. Міхеєнко Т.В. Формування доходів місцевих бюджетів: теоретичні і практичні аспекти / Т.В. Міхеєнко // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 12(66). – С. 39–44
36. Нова архітектура бюджетної системи України: ризики та можливості для економічного зростання / [Молдован О.О., Жаліло Я.А., Шевченко О.В.]; за ред. канд. екон. наук, Я. А. Жаліла; Нац. ін-т стратег. дослідж. – К., 2010. – 35 с.
37. Омелянович Л. О. Нові погляди на бюджетні відносини в Україні/ Л. О. Омелянович // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Туган-Барановського. – 2013. – №3. – С. 100–107
38. Павлюк К.В. Формування доходів місцевих бюджетів / К.В. Павлюк // Фінанси України. – 2013. – № 4. – С. 24–37.
39. Паутова Т.О. Формування доходів місцевих бюджетів в Україні: проблеми та перспективи вдосконалення / Т.О. Паутова// Публічне управління: теорія та практика. – 2014. – Вип. 1. – С. 132-138
40. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р., № 280/97-ВР // ВВР України. – 1997. – № 24. – Ст. 170
41. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи: Закон України від 28 грудня 2014 року № 71-VIII // Голос України. – 2014. – № 254. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/71-19/page>

42. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин: Закон України від 28 грудня 2014 року № 79-VIII // *Голос України*. – 2014. – № 252-1. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України: [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon2.ada.gov.ua/a/a/ho/79-19/para2#n2>

43. Проць Н.В. Формування податкових надходжень місцевих бюджетів в контексті бюджетної децентралізації / Н.В. Проць // *Фінансовий простір*. 2015.- № 1.- С. 221–227.

44. Пушак Я. Я. Резерви підвищення забезпеченості дохідної частини місцевих бюджетів / Я. Я. Пушак // *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. – 2011. – № 1 (10). – С. 29–32.

45. Рева Т. М. Місцеві фінанси: навч. посібн. / Т. М. Рева, К. Ф. Ковальчук, Н. В. Кучкова. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – с. 208.

46. Родченко В.Б. Вплив реформи фінансової децентралізації на місцеві бюджети України / В.Б. Родченко // Режим доступу: file:///C:/Users/Volkova/Downloads/se_2016_1_9.pdf

47. Руденко Я.П. Місцеві бюджети як фінансова база місцевого самоврядування / Я.П. Руденко // *Економічні науки*. – 2013. – № 4. – С. 399–414.

48. Сивульська Н. М. Вплив реформування бюджетної системи на доходи місцевих бюджетів України / Н. М. Сивульська // *Економіка: теорія та практика*. - 2013. - № 2. - С. 70-75

49. Сидор І. Власні і закріплені доходи місцевих бюджетів: проблеми формування та резерви зростання / І. Сидор // *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. - 2014. - Вип. 3. - С. 20-29

50. Сторонянська, М.А. Козоріз, С.А. Давимука [та ін.] ; НАН України. Інститут регіональних досліджень ; за ред. д. е. н., проф. І.З. Сторонянської. – Львів, 2013. – 93 с.

51. Субботович Ю. Бюджетна децентралізація та зміцнення фінансів органів місцевого самоврядування / Ю. Субботович // *Вісник Київського*

національного університету. Серія: Економіка. – 2012. – № 132. – С. 44-46

Татарин Н.Б. Місцеві бюджети як фінансова база місцевого самоврядування / Н.Б. Татарин, В.В. Войтович // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2017. Вип. 11. С. 159–162.

52. Фурдичко Л.Є., Гайдис Н. Міжбюджетні відносини в Україні в сучасних умовах / Л.Є. Фурдичко, Н. Гайдис // Регіональна економіка. – 2013. № 2. – С. 228–229.

53. Чуркіна І.Е. Роль місцевих бюджетів у зміцненні фінансової незалежності регіонів / І.Е. Чуркіна, Л.І. Бобошко.- Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2014. - №5-6. –с.140-146

54. Ціна держави / Режим доступу: <http://cot.a/bdget/expedit e/>

55. Ширкевич Н. А. Местные бюджеты / Н. А. Ширкевич. – М. : Финансы и статистика, 1991 – 586 с.

56. Юрченко К., Гудзь Г. Які ризики децентралізації? / К. Юрченко, Г. Гудзь// URL: <http://blog.liga.net/user/kyurchenko/article/17090.aspx>

57. Юрій, С. І. Фінанси : підручник / за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. – К.: Знання, 2008. – 611 с.

58. Яфінович О. Місцеві бюджети та міжбюджетні відносини: досвід європейських країн та проблеми України / О. Яфінович // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка . – 2015.- Випуск. 2 . – с.96-101